

grote zendingen post mee. Bovendien kon men van juli '46 af uit Indië weer met Nederland telefoneren. Wat per post of per telefoon aan Nederland is bericht, heeft men nimmer kunnen analyseren maar aan een politicus als Romme was bekend dat in de brieven der Nederlandse militairen over het algemeen op het volgen van een harde lijn tegen de Republiek werd aangedrongen, ook in een fase waarin van Mook er nog anders over dacht, en onze veronderstelling is dat in de civiele berichtgeving over het algemeen dezelfde lijn is aangegeven.

★

Slechts één aspect van het gouvernementsbeleid in de jaren '45-'49 is wetenschappelijk onderzocht: het Binnenlands Bestuur, waar dr. G. C. Zijlmans in '85 zijn studie *Eindstrijd en ondergang van de Indische bestuursdienst. Het corps Binnenlands Bestuur op Java 1945-1950* aan wijdde. Van de vele overige aspecten (men kan bijvoorbeeld denken aan de wederopbouw van het onderwijs, aan het herstel van de verbindingen en aan het beleid op sociaal gebied) is helaas heel veel minder bekend, behoudens dan dat tallozen er hun beste krachten aan hebben gegeven. Wij kunnen niet méér doen dan weergeven wat wij weten.

Daarbij willen wij voorstellen dat het gouvernement evenals de regering in Nederland overstelpt werd met taken die uit de Tweede Wereldoorlog voortvloeiden – erger nog: terwijl die taken in Nederland zonder stoornis van buitenaf ter hand genomen konden worden, moesten zij in Indië (en men vergeete geen moment de enorme uitgestrektheid van het eilandenrijk) worden uitgevoerd onder de voortdurende druk welke van de worsteling met de Republiek uitging. Het werk van de *Rapwi* werd voortgezet. De velen die in de Japanse bezettingstijd vrijwel al hun bezittingen hadden verloren, kregen materiële hulp. Ziekenhuizen werden opnieuw in gebruik genomen. Onderzoekingen werden ingesteld om na te gaan wat met Nederlanders en Indische Nederlanders was gebeurd die in de Japanse bezettingstijd of in de *Bersiap*-periode verdwenen waren – eind '48 waren er, zoals al vermeld, nog vijf-en-twintighonderd zoek. Alle Japanse eigendommen werden geconfisqueerd – er kwam een Nederlands-Indisch Beheersinstituut, gekoppeld aan een Tijdelijke Raad voor het Rechtsherstel.¹ Veel moeite kostte het voorts om

¹ Die Raad moest er na de Politionele Acties zorg voor dragen dat de grote onder-